

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 179/09-60

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. novembra 2009 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta o sťažnosti M. L., O. H., J. L. ml. a maloletej D. L., všetkých bytom H., zastúpených advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 222/04 (predtým v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 55/03) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. L., O. H., J. L. ml. a maloletej D. L. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Humenné v konaní vedenom pod

sp. zn. 2 T 222/04 (predtým v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 55/03) porušené bolo.

2. Okresnému súdu Humenné prikažuje vo veci vedenej pod sp. zn. 2 T 222/04 konať bez zbytočných prietáhov.

3. M. L., O. H., J. L. ml. a maloletej D. L. priznáva finančné zadosťučinenie každému v sume po 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktorú je Okresný súd Humenné povinný zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Humenné je povinný uhradiť M. L., O. H., J. L. ml. a maloletej D. L. trovy právneho zastúpenia v sume 948,83 € (slovom deväťstoštyridsaťosem eur a osemdesiattri centov) na účet ich právnej zástupkyne JUDr. I. R., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. II. ÚS 179/09 z 5. mája 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. L., O. H., J. L. ml. a maloletej D. L. (ďalej len „sťažovatelia“) v časti, ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 222/04 (predtým vedenom pod sp. zn. 3 T 55/2003).

Z obsahu sťažnosti najmä vyplynulo, že: „Okresný prokurátor v H. podal na obvineného, J. L., dňa 10.7.2003 obžalobu pre trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 215 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. c), d) Tr. zákona účinného do 31.12.2005.

Okresný súd Humenné rozhodol vo veci rozsudkom zo dňa 20.1.2004, ktorý nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť dňa 26.3.2004.

Splnomocnená zástupkyňa sťažovateľky v 1. rade, poškodenej, podala podnet na podanie sťažnosti pre porušenie zákona v prospech obvineného dňa 7.7.2004.

Generálny prokurátor podal sťažnosť proti rozsudku Okresného súdu Humenné sp. zn. 3T 55/03 zo dňa 20.1.2004 pre porušenie zákona v prospech obvineného J. L. a navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 268 ods. 2 Tr. por. vyslovil, že rozsudkom Okresného súdu Humenné z 20.1.2004 sp. zn. 3T 55/03 a v konaní, ktoré mu predchádzalo, bol porušený zákon v ustanoveniach § 3 ods. 4, § 88 a § 215 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. c), d) Tr. zák. v prospech obvineného J. L., aby podľa § 269 ods. 2 Tr. por. napadnutý rozsudok zrušil a podľa § 271 ods. 1 Tr. por. vo veci rozhodol sám tak, že by obvineného J. L. uznal za vinného z trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 215 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. c), d) Tr. zák. a uložil mu primeraný trest odňatia slobody v zákonom stanovenej trestnej sadzbe.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom sp. zn. 4Tz 29/2004 zo dňa 8.12.2004 rozhodol, že právoplatným rozsudkom Okresného súdu v Humennom z 20.1.2004 sp. zn. 3T 55/2003 a v konaní, ktoré mu predchádzalo bol porušený zákon v ustanoveniach § 2 ods. 6. Tr. por., § 3 ods. 4, § 88 a § 215 ods. 1 písm. a) Tr. zák. v prospech obvineného J. L. Napadnuté uznesenie sa zrušuje, Zrušujú sa aj ďalšie rozhodnutia obsahovo nadväzujúce na zrušený rozsudok, pokiaľ vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením stratili podklad. Okresnému súdu v Humennom sa prikazuje, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

Po zrušení právoplatného rozsudku sp. zn. 3T 55/2003 je vec na Okresnom súde vedená pod sp. zn. 2T 222/04.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Tz 29/2004 bol Okresnému súdu Humenné doručený 14.12.2004.

Na Okresnom súde Humenné bola dňa 7.4.2005 podaná ďalšia obžaloba na obžalovaného J. L. pre trestný čin zanedbania povinnej výživy podľa § 213 ods. 1 Tr. zák. a táto bola dňa 29.4.2005 spojená s predmetnou vecou na spoločné konanie.

Hlavné pojednávanie vo veci bolo nariadené na 20.9.2005. Obžalovaný sa na hlavné pojednávanie neustanovil. (...)

Dňa 9.3.2006 Okresný súd Humenné vo veci sp. zn. 2T 222/04 vydal príkaz na zatknutie obžalovaného J. L.

Hlavné pojednávanie vo veci bolo nariadené na 26.3.2008. Obžalovaný sa na hlavné pojednávanie neustanovil. (...) Hlavné pojednávanie bolo odročené na neurčito, s tým, že vo veci bude vydaný medzinárodný zatýkací rozkaz.

Okresný súd Humenné vydal zatýkací rozkaz na obžalovaného J. L. dňa 26.3.2008.

Hlavné pojednávanie vo veci bolo nariadené na 30.10.2008. Obžalovaný sa na termín pojednávania ustanovil, pričom termín pojednávania bral na vedomie po tom, čo bol predvedený pred vec pojednávajúceho sudcu. Na pojednávanie sa neustanovil obhajca obžalovaného, z ktorého dôvodu bolo hlavné pojednávanie odročené na 4.12.2008, s tým, že obžalovaný zobral termín hlavného pojednávania na vedomie.

Na hlavné pojednávanie nariadené na 4.12.2008 sa obžalovaný neustanovil a svoju neúčasť neospravedlnil. Hlavné pojednávanie bolo odročené na 14.1.2009, s tým, že obžalovaný bude volaný pod hrozbou pokuty a vzatia do väzby.

Na hlavné pojednávanie dňa 14.1.2009 sa obžalovaný neustanovil, s tým, že obžalovaný bol predvolávaný z adresy trvalého bydliska v S., ako aj z adresy prechodného bydliska v P., pričom zásielka doručovaná na adresu v S. sa vrátila súdu späť s tým, že ju v odbernej lehote neprevzal a zásielka doručovaná na adresu prechodného bydliska sa zatiaľ súdu nevrátila. Hlavné pojednávanie bolo odročené na neurčito.

Splnomocnenkyňa poškodenej, sťažovateľky v 1. rade podala dňa 5.12.2008 predsedovi Okresného súdu Humenné, sťažnosť na prietahy v trestnej veci vedenej na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 2 T 222/04.

Sťažnosť bola listom zo dňa 18.12.2008 Spr. 2050/08 vyhodnotená ako neopodstatnená.“

Sťažovatelia v situácii, keď sa stali obeťami protiprávnej činnosti ich otca, proti ktorému za delikty nebola ani po viac ako 5 rokoch vyvodená trestnoprávna zodpovednosť a nebolo rozhodnuté o náhrade škody, sú presvedčení o tom, že v napadnutom konaní dochádza k porušovaniu ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Podľa názoru sťažovateľov dlhoročná intenzívna trestná činnosť ich otca zanechala najmä na sťažovateľoch dlhodobé následky. V sťažnosti poukazujú aj na odôvodnenie označeného rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), v ktorom sa uvádza:

„Poškodená M. L. tak v dôsledku dlhodobého zažívania všetkých foriem partnerského násilia a i sekundárneho násilia sa prejavuje ako typická obeť partnerského násilia, vrátane rozvinutého štokholmského syndrómu, ktorý vyvoláva u nej patologický vzťah pripútanosti a núti ju zotrvať v stále sa opakujúcich cykloch násilia.

Znalkyňa už vo svojom znaleckom posudku upozornila, že O. H. je vo svojom psychologickom vývine závažne ovplyvnená cyklicky sa opakujúcim a gradujúcim násilím obvineného a hľadá si bezpečné prostredie, ktoré nachádza únikom do imaginácie, reálne reaguje obranno - agresívne, pričom agresia je obrátená dovnútra a jej možným prejavom je odpadávanie a strata vedomia bez oragnického nálezu, v dôsledku čoho bola v minulosti opakovane hospitalizovaná na detskom oddelení.

I maloletý J. L. vykazuje znaky týraného dieťaťa, pričom jeho ďalší vývin je podľa znalkyne rizikový aj keď ohrozenie pominie, treba u neho očakávať pokračujúce ťažkosti v nepresne prognózovaných oblastiach. Dôsledky dlhodobo pôsobiacich traumatizujúcich podmienok bude u menovaného poškodeného potrebné riešiť intenzívnou psychoterapiou.

Maloletá D. L. v dôsledku dlhodobého stresu trpí pocitmi bezmocnosti a deprimujúcej závislosti a nemožno u nej vylúčiť ani psychické vyčerpanie. Jej vývin v emocionálnej oblasti je vážne ohrozený. Aj vo vzťahu k nej znalkyňa odporúča poskytnutie psychoterapie.

Neefektívnym postupom a teda dlhodobým konaním, ktoré trvá toho času už viac ako 5 rokov a predmetom ktorého je trestný čin týrania, ktoré týranie zažívali poškodení už od roku 1994, odporca nevyvodzuje zodpovednosť. (...)“

Poukazujúc na uvedené podstatné skutočnosti sťažovateľa navrhujú, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Právo sťažovateľov na(...) prejednanie veci bez zbytočných preťahov zakotvené v článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, a na prerokovanie veci v primeranej lehote zakotvené v čl. 6 ods. 1 prvá veta Dohovoru, bolo postupom Okresného súdu Humenné vo veci sp. zn. 2T 222/04 a predtým vedenej pod sp. zn. 3T 55/2003 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Okresnému súdu Humenné pokračovať v porušovaní namietaných práv sťažovateľov.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke M. L. finančné zadosť učinenie 8.000 EUR.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke O. H. finančné zadosť učinenie 8.000 EUR.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi J. L. finančné zadosť učinenie 8.000 EUR.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľom všetky trovy tohto konania.“

2. Prostredníctvom predsedu okresného súdu sa k prijatej sťažnosti 6. októbra 2009 vyjadril predseda senátu takto:

«Uvedená trestná vec po podaní obžaloby bola pridelená do senátu 3 T dňa 22.07.2003. Nakoľko bolo dovolenkové obdobie tak vo veci som nariadil termín hlavného pojednávania dňa 08.09.2003 na deň 09.10.2003, ktoré bolo z dôvodu neprítomnosti svedkov odročené na 28.10.2003 a následne za účelom predvolania znalkyne a ďalšieho svedka na deň 25.11.2003. Aj toto pojednávanie bolo odročené pre neprítomnosť znalkyne a svedka na deň 20.01.2004, kedy bol vyhlásený rozsudok a tento nadobudol právoplatnosť dňa 26.03.2004.

Senát mal za to, že uložený trest vzhľadom na zistený a preukázaný skutkový stav, okolnosti prípadu, osobu obžalovaného a tú skutočnosť, že obžalovaný sa po materiálnej stránke staral o rodinu, keď celú výplatu posielal na účet manželky, ktorá s ňou mala dispozičné právo a v čase rozhodovania už nebyval s spoločnej domácnosti s poškodenými a tým už nehrozila obava s pokračovania v trestného činu týrania blízkej a zverenej osoby, je v zmysle §§ 23 ods. 1, 31 ods. 1 a 88 v tom čase platného trestného zákona, dostatočný

a s týmto sa stotožnil aj prokurátor, keď po oboznámení sa s rozsudkom proti nemu nepodal odvolanie.

Po rozhodnutí Najvyššieho súdu SR a opätovnom pridelení spisu do môjho senátu som bol po veľmi závažnej operácii hlavy - stredného ucha, ktorej som sa podrobil dňa 18.01.2005. Následne som bol práceneschopný a aj napriek upozorneniu lekárov a možnosti pokračovať v práceneschopnosti aj po dobu niekoľko ďalších mesiacov, som do práce nastúpil na vlastnú žiadosť už 20. 03 2005. Termíny hlavných pojednávaní som vzhľadom na svoj zdravotný stav mohol určovať až na mesiac máj a nasl. - aj to len v obmedzenej miere-obmedzenom počte, lebo som mal problémy s vyjadrovaním /čiastočné ochrnutie pravej polovice tváre/. Následne od začiatku mesiaca február 2005 som počas doby dvoch rokov - do 16.04.2007 chodil každý pracovný deň na rehabilitácie v Humennom a okrem toho som chodil, niekedy aj trikrát do týždňa - po skončení pojednávania a aj na úkor obedňajšej prestávky na akupunktúru, do 25 km vzdialenej Sniny. Taktiež som absolvoval aj rehabilitačnú pooperačnú kúpeľnú liečbu v trvaní 28 dní v období mesiacov august -september 2005. Okrem toho som v roku 2005 čerpal aj dovolenku v trvaní 30 dní, ktorú som si preniesol z roku 2004. V roku 2005 som celkom vynechal 52 pracovných dní v dôsledku PN, 30 pracovných dní dovolenka, a 20 pracovných dní rehabilitačná pooperačná kúpeľná liečba. Dovolenku za rok 2005 som už ani nečerpal ale znovu som si ju preniesol na ďalší rok. (...)

Do práce som nastúpil len preto, aby som pomohol kolegom pri vybavovaní vecí a aby sa mi nezvyšoval počet reštančných vecí, ktorých som mal viac ako kolegovia aj v dôsledku polročnej stáže na Krajskom súde v Prešove na prelome rokov 2002-2003 a ktoré som sa snažil vybavovať prednostne spoločne s vecami väzobnými. (...)

V uvedenej trestnej veci som následne po rozhodnutí Najvyššieho súdu SR vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti, teda práceneschopnosť, dovolenku, rehabilitáciu a kúpeľnú liečbu určil termín hlavného pojednávania dňa 28.07.2005 na deň 20. 09.2005, ktoré bolo odročené pre neprítomnosť obžalovaného L. u ktorého doručenie vykázané nebolo na neurčito za účelom zistenia miesta pobytu obžalovaného. V mesiaci január 2006 boli správy žiadané znova a potom, čo bolo oznámené z polície v S., že obžalovaný odišiel pred rokom na neznáme miesto bol dňa 09.3.2006 vydaný príkaz na jeho zatknutie, ktorý dlhú dobu nebol realizovaný. Po tom čo dňa 09.11.2007 súdu bola oznámená adresa miesta pobytu

obžalovaného L. v ČR sud vo veci nariadil dňa 24.01.2008 na deň 26.03.2008. Nakoľko sa obžalovaný na toto pojednávanie nedostavil a zásielku si neprevzal bol dňa 26.03.2008 vydaný zatykací rozkaz a dňa 18.04.2008 bol vydaný Európsky zatykací rozkaz. Na základe neho bol obžalovaný L. zadržaný dňa 12.05.2008 a bol dodaný do väzby v ČR, kde bol až do 12.7.2008, kedy bol predvedený na tunajší okresný súd, kde bol vypočutý a následne po jeho zdôvodnení odchodu z miesta bydliska a pobytu v ČR bol prepustený s tým, že vo veci bol nariadený termín hlavného pojednávania na deň 30.10.2008. Na uvedené hlavné pojednávanie sa obžalovaný dostavil ale pre neprítomnosť obhajcu, ktorý mal kolíziu s pojednávaním na Krajskom súde v Prešove bolo pojednávanie odročené na deň 04.12.2008 a toto bolo pre neprítomnosť obžalovaného L. znova odročené na 14.01.2009. Nakoľko obžalovaný sa na toto pojednávanie nedostavil, po tom čo sa súdu vrátila zásielka, že si ju neprevzal na adrese v ČR bol dňa 23.02.2009 vydaný nový príkaz na jeho zatknutie, ktorý však doteraz nebol realizovaný. Podľa novej správy Okresného riaditeľstva PZ H., odbor kriminálnej polície, oddelenie pátrania, informácií a výjazdov doručenej súdu dňa 08.06.2009 bol obžalovaný dňa 03.06.2009 lokalizovaný v ČR. Vzhľadom na túto spravu je toho času vo veci nariadený termín hlavného pojednávania na deň 27.10.2009.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti mám za to, že tak v tejto veci, ako aj v iných veciach konám tak ako mi to dovoľujú okolnosti a najmä môj zdravotný stav, ktorý možno nie je sťažovateľke známy. Ako som uviedol aj vyššie, po operácií hlavy, ktorej som sa podrobil v januári 2005 som mohol byť práceneschopný oveľa dlhšie ako som v skutočnosti bol a v danom prípade by som v tejto trestnej veci nemohol konať a zrejme ani nikto iný a to aj v prípade, ak by uvedená vec bola v prípade mojej dlhotrvajúcej práceneschopnosti pridelená do iného senátu, lebo sa jedná o pomerne náročnú vec na dokazovanie a toto by muselo byť zopakované. Tak tomu bolo aj vo veciach, ktoré boli rozdelené mojim kolegom potom, čo som bol poverený vykonať stáž na Krajskom súde v Prešove koncom roka 2002 a začiatkom roka 2003 a po mojom návrate v nich, až na niekoľko málo spisov, v podstate neboli urobené žiadne úkony a v podstate už všetky veci boli staršie ako 6 mesiacov. V podstate aj niektoré z týchto veci sa nepodarilo skončiť atak ich „tlačím ako balvan“ pred sebou, na čo sa mi „nabaľoval“ aj ďalšie a nie sú skončené ani doposiaľ. (...)

Potom, čo sa obžalovaný nedostavil na hlavné pojednávanie, o ktorom už vedel a nepodarilo sa mu doručiť ani ďalšie predvolania, tak som vo veci vydal príkaz na jeho

zatknutie, ktorý doteraz nebol realizovaný. Keď som sa dozvedel novú adresu, na ktorej obžalovaný sa má toho času zdržiavať v ČR, tak som určil nový termín hlavného pojednávania na deň 27.10.2009.»

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

4. Pokiaľ ide o chronológiu úkonov okresného súdu v napadnutom konaní, ktoré popísal zákonný sudca v bode 2 tohto nálezu, rovnaké relevantné skutočnosti zistil aj ústavný súd z obsahu súvisiaceho spisu (ako aj zo samotnej sťažnosti), preto opomenul duplicitné opísanie týchto úkonov, keďže skutkové okolnosti danej veci sa spornými nestali.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľov – poškodených v napadnutom konaní, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 222/04 (predtým v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 55/03) dochádza k porušovaniu ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 146/03).

Judikatúra ústavného súdu a ESLP sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy (a obdobne aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru), sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že z hľadiska hodnotenia povahy veci sa oprel o všeobecnú zásadu uznávanú aj v judikatúre ESĽP, podľa ktorej sa primeraná lehota na konanie v trestných veciach v dôsledku mimoriadne citel'ného zásahu do sféry osobných práv a slobôd, ktorý je s priebehom trestného procesu spojený, musí posudzovať prísnejšie (II. ÚS 32/03). Nemožno pochybovať o tom, že aj povaha predmetných závažných trestných činov si vyžaduje osobitnú starostlivosť orgánov činných v trestnom konaní a všeobecného súdu o naplnenie účelu trestného konania, čo okrem iného znamená, že orgány činné v trestnom konaní a všeobecný súd majú povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty účastníkov konania vrátane poškodených strán.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie v okolnostiach danej trestnej veci mohol predstavovať určitý stupeň zložitosti súvisiaci najmä s predvolávaním obvineného a svedkov. Doterajší neobyčajne zdĺhavý priebeh napadnutého trestného konania však ústavný súd nemôže pripísať na vrub faktickej náročnosti prerokovávanej veci. Napokon ani predseda okresného súdu, ale ani zákonný sudca vo svojich vyjadreniach konkrétne nenamietali zložitost' napadnutej veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľov v preskúmanom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom trestnom konaní k zbytočným priesťahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a predovšetkým poukazuje na to, že trvanie napadnutého konania už aj vzhľadom na jeho povahu („*tzv. domáce násilie*“) viac ako päť rokov je samo osebe neprimerané.

Okrem toho priebeh napadnutého trestného konania je poznačený jednak opakovanými obdobiami nečinnosti okresného súdu, ale najmä jeho nesústredeným postupom. Potom, ako najvyšší súd svojím rozsudkom z 20. januára 2004 rozhodol, že rozsudkom okresného súdu sp. zn. 3 T 55/2003 z 20. januára 2004 bol porušený zákon,

okresný súd celý rok 2005 neurobil vo veci žiadny efektívny úkon smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu veci. Urobil síce niekoľko pokusov na zistenie adresy obžalovaného, príkaz na zatknutie však vydal až 9. marca 2006, hoci mu bolo známe, že obžalovaný sa zdržiaval v Českej republike. Rovnako aj celý rok 2007 je poznačený nečinnosťou okresného súdu. Až 18. apríla 2008 sa okresnému súdu podarilo vydať kvalifikovaný „Európsky zatýkací rozkaz“, ktorý spĺňal kritériá zákona č. 404/2004 Z. z. o európskom zatýkacom rozkaze. Dňa 14. mája 2008 bol na základe európskeho zatýkacieho rozkazu obžalovaný vzatý v P. do väzby a 10. júla 2008 bol odovzdaný slovenským justičným orgánom. Dva dni nato bol obžalovaný z väzby prepustený, pričom predseda senátu súčasne nariadil aj pojednávanie na október 2008. Obžalovaný sa na toto pojednávanie ešte dostavil, ale na ďalšie nariadené pojednávania (4. decembra 2008 a 14. januára 2009) sa už nedostavil. Dňa 23. februára 2009 okresný súd opäť vydal príkaz na zatknutie.

Okresný súd teda počas najmenej troch rokov vo veci nevykonal žiadny, resp. efektívny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia počas napadnutého súdneho konania nachádzali, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02). K uvedenej nečinnosti alebo nesústreďenej činnosti, a teda k zbytočným prieťahom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania účastníkov, ale výlučne v dôsledku postupu súdu. Obranu zákonného sudcu, že bol „*dlhodobo práceneschopný*“ a že vykonal aj „*stáž*“ na krajskom súde, nebolo možné akceptovať. Ústavný súd už v podobných súvislostiach viackrát vyslovil (pozri napr. I. ÚS 23/03 a v ňom citovanú predchádzajúcu judikatúru ústavného súdu), že podobné objektívne prekážajúce okolnosti, nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohli len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci, a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných prieťahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobo obmedzené personálne kapacity príslušných súdov (pozri

napr. I. ÚS 119/03). Okrem uvedeného ústavný súd opakovane zdôraznil, že pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, posudzoval postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu vybavujúceho danú vec. Preto pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti nemožno prihliadnuť na skutočnosti označované ako objektívne vo vyjadrení predsedu senátu v danej veci (I. ÚS 6/06).

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

4. V nadväznosti na uvedený výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietahov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovatelia navrhli priznať primerané finančné zadosťučinenie každému v sume po 8 000 € poukazujúc na to, že „*dlhoročná a intenzívna trestná činnosť*“, ale aj dlhotrvajúce napadnuté konanie zanechalo na nich dlhodobé zdravotné následky.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľov. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať im aj

finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím aj na povahu veci a na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľov považuje za primerané v sume každému po 3 000 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadosťučinenia nemohol ponechať bez zreteľa ani závery najvyššieho súdu v rozsudku sp. zn. 4 Tz 29/2004 z 8. decembra 2004, ktorý v odôvodnení opísal ťaživú životnú situáciu sťažovateľov takto:

„Poškodená M. L. tak v dôsledku dlhodobého zažívania všetkých foriem partnerského násillia a i sekundárneho násillia sa prejavuje ako typická obeť partnerského násillia(...) Znalkyňa už vo svojom znaleckom posudku upozornila, že O. H. je vo svojom psychologickom vývine závažne ovplyvnená cyklicky sa opakujúcim a gradujúcim násillím obvineného(...) I maloletý J. L. vykazuje znaky týraného dieťaťa(...) Maloletá D. L. v dôsledku dlhodobého stresu trpí pocitmi bezmocnosti a deprimujúcej závislosti(...)“

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zabezpečenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Náhradu trov právneho zastúpenia priznal ústavný súd za dva úkony právnej služby pre štyroch sťažovateľov (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 115,90 €, t. j. za dva úkony 231,80 € (pre 4 sťažovateľov to je 927,20 €), čo spolu

s režijným paušálom 2 x 6,95 € (pre 4 sťažovateľov to je 55,60 €), predstavuje spolu sumu 982,80 €. Výšku základnej sadzby tarifnej odmeny bolo potrebné v súlade s § 13 ods. 3 vyhlášky znížiť o 20 %, lebo ide o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“, čo predstavuje sumu 797,40 €. Keďže advokátka je platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 19 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa § 27 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH a režijného paušálu boli priznané v celkovej sume 948,83 €.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľov rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. novembra 2009